

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 343/2022-43

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Jánom Felšöcim, Bajkalská 31, Bratislava, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4To/1/2017 z 11. apríla 2018 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1TdoV/8/2018 zo 7. júna 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3, na prezumpciu nevinoty podľa čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1, na prezumpciu nevinoty podľa čl. 6 ods. 2 a na obhajobu podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Sťažovateľ navrhuje zrušiť namietané rozhodnutia, vec vrátiť na ďalšie konanie a priznať náhradu trov konania. Uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 343/2022-21 z 2. júna 2022 bola ústavná sťažnosť sťažovateľa prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol spolu s ďalšími osobami v poradí druhým rozsudkom Špecializovaného trestného súdu (ďalej len „špecializovaný súd“) č. k. 1T/14/2007 z 9. augusta 2016 v spojení s namietaným rozsudkom najvyššieho súdu uznaný vinným z trestného činu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 185a ods. 1 Trestného zákona (ďalej len „TZ“), pokusu trestného činu vraždy podľa § 8 ods. 1 a § 219 ods. 1 a 2 písm. b) TZ, trestného činu vraždy podľa § 219 ods. 1 a 2 písm. c) a h) TZ, trestného činu nedovolaného ozbrojovania podľa § 185 ods. 1 TZ, trestného činu vraždy podľa § 219 ods. 1 a 2 písm. c), i) a j) TZ, pokračovacieho trestného činu poškodzovania cudzej veci podľa § 257 ods. 1

TZ a trestného činu ublíženia na zdraví podľa § 222 ods. 1 TZ. Za uvedené trestné činy bol sťažovateľovi uložený súhrnný výnimočný trest odňatia slobody na doživotie, trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlá na 2 roky, zároveň boli zrušené všetky obsahovo súvisiace rozhodnutia, pokiaľ vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo, stratili podklad.

3. Tomuto rozhodovaniu predchádzal prvý rozsudok špecializovaného súdu č. k. 1T/14/2007 zo 17. februára 2009 v spojení s uznesením najvyššieho súdu č. k. 2Toš/4/2009 z 26. februára 2010 (ďalej len „zrušujúce uznesenie“), ktorým došlo k zrušeniu rozsudku špecializovaného súdu a vráteniu veci na nové rozhodovanie. Najvyšší súd toto rozhodnutie odôvodnil tým, že je potrebné okrem iného všetky trestné veci obžalovaných spojiť na spoločné konanie, doplniť potrebné dokazovanie ďalšími nepriamymi dôkazmi, ktoré preukážu hodnovernosť priameho dôkazu [výpoveď v tom čase chráneného svedka ██████████ (ďalej aj „korunný svedok“ alebo „spolupracujúci obvinený“)], preveriť súčasný stav ochrany korunného svedka a zvážiť možnosť jeho priamej konfrontácie s ostatnými spoluobžalovanými.

4. Najvyšší súd namietaným uznesením odmietol dovolanie sťažovateľa podané proti namietanému rozsudku najvyššieho súdu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Proti napadnutým rozhodnutiam najvyššieho súdu podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje takto:

a) Sťažovateľ tvrdí, že jeho prvé odsúdenie bolo založené výlučne na jedinom dôkaze, a to na výpovedí korunného svedka. Špecializovaný súd po vrátení veci na ďalšie konanie nerešpektoval právny názor vyslovený v zrušujúcom uznesení najvyššieho súdu a nevykonal úkony a dôkazy, ktoré mu boli nariadené (vrátane konfrontácie korunného svedka).

b) Ku korunnému svedkovi sťažovateľ uviedol, že tento bol vylúčený na samostatné konanie 31. januára 2007 a opatrením prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry z 18. júna 2010 mu bolo prerušené trestné stíhanie, pretože sa významnou mierou podieľal na objasnení závažnej trestnej činnosti. Po vrátení veci na nové konanie bol korunný svedok predvolaný na hlavné pojednávanie pre účely jeho výsluchu. Spomínaný svedok však odmietol vypovedať z dôvodu možnej sebainkriminácie. Sťažovateľ poukazuje na skutočnosť, že v čase predvolania korunného svedka špecializovaným súdom sa proti nemu neviedlo trestné stíhanie, avšak súd, ako aj prokurátor nepravdivo uviedli, že korunný svedok je trestne stíhaný. Podľa sťažovateľa neboli v tomto prípade splnené podmienky na odmietnutie výpovede zo strany tohto svedka z dôvodu možnej sebainkriminácie.

c) Po vrátení veci špecializovanému súdu na základe zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu sa dôkazný a skutkový stav v predmetnej veci nezmenil. V tejto súvislosti poukázal na zhodnotenie dôkazného stavu uvedeného v odôvodnení zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu, ako aj účelovosť výpovedí korunného svedka z dôvodu zabezpečenia si vlastnej beztrestnosti.

d) Rovnako namieta jeho nedostatočne kvalifikovanú obhajobu vykonanú ustanovenou obhajkyňou. Poukazuje pritom na oneskorene vznesenú námietku zaujatosti proti sudcovi špecializovaného súdu JUDr. Igorovi Králikovi.

e) Tiež namieta skutočnosť, že sa nemohol z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov zúčastňovať hlavného pojednávania. Žiadal o presun hlavného pojednávania z Pezinka do Košíc, čo špecializovaný súd odobril, avšak z dôvodu nie viny na strane sťažovateľa došlo k zmareniu tohto pojednávania a ďalší termín pojednávania bol opäť nariadený na špecializovanom súde v Pezinku.

f) Trvá na zaujatosti predsedu senátu špecializovaného súdu JUDr. Igora Králika, ktorý mal v rámci rozhodovania o žiadosti sťažovateľa o jeho prepustení z väzby na slobodu v inej trestnej veci v odôvodnení uznesenia o zamietnutí jeho žiadosti uviesť formuláciu, podľa ktorej už bol sťažovateľ odsúdený pre spáchanie úmyselného trestného činu, hoci mal v tom čase používať vo vzťahu k jeho osobe miernejšiu rétoriku.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

6. Predseda dovolacieho senátu najvyššieho súdu, ktorý v tejto veci rozhodol napadnutým uznesením uviedol, že:

a) Sťažovateľom uplatnená argumentácia je v podstate iba opakovaním (z veľkej časti doslovným) jeho dovolacích námietok, a to bez toho, aby uplatnil konkrétne výhrady spochybňujúce správnosť záverov najvyššieho súdu uvedených v jeho napadnutom uznesení. Nad rámec dovolania podľa neho iba predkladá svoju verziu hodnotenia niektorých dôkazov, poukazujúc na zásadu bezprostrednosti a ústnosti, prezumpcie neviny, ako aj judikatúru týkajúcu sa hodnotenia dôkazov a náležitostí odôvodnenia rozhodnutia. Takýto všeobecne formulovaný nesúhlas (sčasti odvíjajúci sa od skutkových námietok, ktoré stoja mimo dovolací prieskum iniciovaný sťažovateľom) nie je ale dôkazom o neústavnosti napadnutého uznesenia.

b) V napadnutom uznesení najvyšší súd poskytol primeranú odpoveď na všetky relevantné otázky a k námietkam sťažovateľa týkajúcim sa korunného svedka navyše dodal, že aj dovolací súd považoval výpovede tohto svedka za rozhodujúci dôkaz, a takto k nim – v rámci možností daných obmedzeným rozsahom dovolacieho prieskumu – aj pristúpil.

c) K námietke, podľa ktorej špecializovaný súd nevykonával úkony a dôkazy, ktoré mu boli nariadené najvyšším súdom v jeho zrušujúcom uznesení z 26. februára 2010, považoval za potrebné uviesť, že odvolací súd prvostupňovému súdu uložil okrem iného preveriť súčasný právny stav ochrany chráneného svedka a podľa výsledkov zvážiť možnosť jeho priamej konfrontácie s obžalovanými (s. 61 napadnutého uznesenia dovolacieho súdu). To súd prvého stupňa nepochybné urobil. Najvyšší súd, reflektujúc dovolaciu námietku sťažovateľa, v napadnutom uznesení dostatočne vysvetlil dôvody, pre ktoré súdy museli v pôvodnom konaní akceptovať rozhodnutie korunného svedka odoprieť výpoveď. Taktiež v tejto súvislosti vysvetlil, že toto rozhodnutie spomínaného svedka nemalo žiadny vplyv na procesnú použiteľnosť ním skôr vykonaných výsluchov, ktorých zákonnosť nijak nespochybnil odvolací súd ani v už zmienenom zrušujúcom uznesení z 26. februára 2010 (pozri bod V.1.4 napadnutého uznesenia dovolacieho súdu).

d) Namietanú nedôveryhodnosť korunného svedka mohol najvyšší súd posúdiť iba v kontexte dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (ďalej len „TP“).

Teda iba z toho pohľadu, či sa súde v pôvodnom konaní s touto otázkou náležite, aj so zohľadnením zvýšeného rizika účelovosti dostatočne obozretne vysporiadali. Najvyšší súd, zohľadniac okolnosti posudzovanej veci a prihliadajúc na judikatúru ústavného súdu i Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), dospel k záveru, že tomu tak bolo (pozri najmä s. 92 až 106 napadnutého uznesenia dovolacieho súdu). Kľúčové v tomto smere sú závery dovolacieho súdu, že (i) obhajoba od počiatku vedela, že v prípade korunného svedka ide o spolupracujúceho obvineného ihneď od úvodu trestného konania, t. j. u neho prichádzalo do úvahy „až“ zastavenie trestného stíhania (pozri s. 93 a 106 napadnutého uznesenia dovolacieho súdu); (ii) ako vyplýva z odôvodnení rozhodnutí súdov oboch stupňov, tento svedok od počiatku vypovedal bez podstatných rozporov (čo zásadným spôsobom skutkovo odlišuje túto vec od situácie vo veci Adamčo proti Slovenskej republike), pričom jeho výpovede, pokiaľ ide o priebeh a ďalšie okolnosti jednotlivých skutkov, potvrdzuje celý rad ďalších dôkazov; (iii) obhajoba (obvinení a obhajcovia) mala možnosť obsah výpovede tohto svedka v priebehu konania spochybníť, keďže jej bolo umožnené vykonať jeho výsluch, mala možnosť klásť mu (doplňujúce) otázky, napadnúť jeho tvrdenia a tiež mala možnosť vyjadriť sa k jeho výpovedi, pričom tým, že bol vypočúvaný prostredníctvom technického zariadenia určeného na prenos obrazu a zvuku (za prítomnosti náhradného sudcu v súlade s § 246 ods. 3 TP), bolo možné pozorovať aj jeho bezprostredné reakcie tak zo strany prvostupňového súdu, ako i obvinených a ich obhajcov. Vzhľadom na uvedené odsúdením sťažovateľa, ktoré sa v rozhodujúcej miere opiera o výpovede korunného svedka, nedošlo k porušeniu žiadneho z ním označených základných práv a slobôd.

e) K námietkam spochybňujúcim kvalitu poskytovanej obhajoby a porušenie jeho práva byť prítomný na hlavnom pojednávaní z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov poukazujem na body V.1.1 a V.1.2 napadnutého uznesenia dovolacieho súdu (s. 62 až 77). Práve v nich najvyšší súd podrobne, reflektujúc judikatúru ESLP, vysvetlil, prečo dospel k záveru, že sťažovateľovi bola prostredníctvom ustanovenej obhajkyne zabezpečená reálna obhajoba. V tejto súvislosti poukázal na jej aktívny prístup v konaní, ako aj na hlavnom pojednávaní pri výsluchu svedkov, opakované využitie práva nahliadnuť do spisu, ako aj obsah jej ústnych a písomných prejavov (napr. záverečná reč, či takmer 40-stranové odvolanie), ktoré možno hodnotiť ako kvalifikované, vykonané s náležitou odbornou starostlivosťou, a to aj v kontexte sťažovateľom deklarovanej straty dôvery, ktorú odôvodňoval najmä oneskorene podanou námietkou zaujatosti. Dovolací súd v súlade s požiadavkami, ktoré na kvalitu odôvodnenia súdneho rozhodnutia kladie judikatúra ústavného súdu, ako aj ESLP, zároveň vysvetlil, prečo námietku sťažovateľa, že mu mala byť znemožnená účasť na hlavných pojednávaniach, vyhodnotil ako zrejme neopodstatnenú z dôvodu jej zjavnej účelovosti (pozri najmä na s. 76 a 77 napadnutého uznesenia najvyššieho súdu).

f) Napokon k námietke zaujatosti predsedu senátu špecializovaného súdu JUDr. Igora Králika dovolací súd autonómne posúdil všetky dovolateľom uplatnené námietky bez ohľadu na to, ako boli posúdené v pôvodnom konaní, a to aj pokiaľ ide o postup podľa § 32 ods. 6 TP (bod V.1.3, s. 77 až s. 88 napadnutého uznesenia).

g) Vzhľadom na uvedené predseda dovolacieho senátu najvyššieho súdu navrhol ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovieť.

7. Predseda odvolacieho senátu najvyššieho súdu, ktorý rozhodol napadnutým rozsudkom, k ústavnej sťažnosti uviedol:

a) Najvyšší súd pri rozhodovaní v predmetnej veci postupoval v súlade s právnymi predpismi, v súlade so svojou rozhodovacou praxou a s aktuálnou judikatúrou, ktorá je dostatočne citovaná v napadnutom rozhodnutí. Vo vzťahu ku konkrétnym námietkam sťažovateľa formulovaným v ústavnej sťažnosti, najmä smerujúcim proti nedostatočne kvalifikovanej obhajobe ustanovenej obhajkyne, ďalej námietkam týkajúcim uskutočnenia hlavných pojednávaní v jeho neprítomnosti, k namietanej zaujatosti predsedu senátu prvostupňového súdu s poukazom na jeho vyjadrenie v inej veci, ako aj k hodnovernosti výpovedí korunného svedka v kontexte s obsahom ostatných dôkazov, poukazujem na podrobnú právnu argumentáciu napadnutých rozhodnutí najvyššieho súdu uvedenú v ich odôvodneniach.

b) Dôvody vedúce k vydaniu rozhodnutia pri zohľadnení konkrétnych okolností prípadu náležite najvyšší súd ozrejmil v odôvodneniach týchto rozhodnutí, v ktorých dáva odpoveď na všetky podstatné otázky vo vzťahu k uznaniu viny a uloženému trestu sťažovateľa. K dôkaznej situácii sa najvyšší súd vyjadril v odôvodnení napadnutého rozsudku, a preto jeho opakovanie vo vyjadrení nepovažujem za nutné. To platí o to viac, že právna argumentácia prezentovaná v ústavnej sťažnosti je v esenciálnych tvrdeniach z vecného hľadiska zhodná s odvolacími, resp. dovolacími námietkami uvedenými v jeho odmietnutom dovolaní.

III.2. Replika sťažovateľa:

8. Sťažovateľ vo svojej replike k vyjadreniam odvolacieho a dovolacieho senátu najvyššieho súdu uviedol:

a) Na preskúmanú vec majú zásadný dopad aj viaceré závery z rozhodnutí EŠLP (rozsudok vo veci [REDAKOVANÉ]) proti Slovenskej republike z 12. 11. 2019, sťažnosť č. 45084/14, rozsudok vo veci [REDAKOVANÉ] proti Slovenskej republike z 25. 11. 2021 sťažnosť č. 63703/19, rozsudok [REDAKOVANÉ] proti Slovenskej republike z 15. 12. 2022, sťažnosti č. 28081/19 a 29644/19 a napokon rozsudok [REDAKOVANÉ] proti Slovenskej republike z 1. 6. 2023, sťažnosť 19990/20). V tejto súvislosti poukázal predovšetkým na závery týkajúce sa možnosti použitia výpovedí kajúcnikov ako relevantného dôkazu v konaní (predovšetkým v spojení s nevyhnutnosťou dostatočného preskúmania ich výpovede súdom) či nevyhnutnosti zohľadnenia benefitov poskytnutých spolupracujúcemu svedkovi, ako aj povinnosť preskúmať v konaní aj obvinenými predložené verzie svedčiace v prospech nich. Táto judikatúra mala byť súdmi rešpektovaná v záujme zachovania práv sťažovateľa.

b) Sťažovateľ poukázal na to, že bol uznaný vinným len na základe výpovede korunného svedka. Uvedený svedok po vydaní zrušujúceho uznesenia v predmetnej veci už nevypovedal a žiadne iné usvedčujúce priame ani nepriame dôkazy voči nemu neboli v celom konaní produkované, avšak napriek tomu bol druhým rozsudkom špecializovaného súdu potvrdeným napadnutým rozsudkom uznaný opätovne vinným z viacerých trestných činov.

c) Sťažovateľ následne poukázal na závery zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu, podľa ktorých bol prvý rozsudok špecializovaného súdu založený fakticky len na jednom priamom usvedčujúcom dôkaze korunného svedka (aj to nie v celom rozsahu skutkov, pozn.), ktorý však musí byť overený radom ďalších nepriamych dôkazov potvrdzujúcich jeho vierohodnosť o účasti obžalovaných na spáchaní skutkov, pre ktoré sú obžalovaní (str. 24 uznesenia), ako aj na závery zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu, v ktorých konštatoval, že na preukázanie osôb zúčastnených

na spáchaní skutkov boli nepriame dôkazy veľmi vzdialené, resp. v konaní nebol produkovaný taký dôkaz, ktorý by priamo potvrdzoval účasť obžalovaných na spáchaní skutku.

d) Záverom vyplývajúcim zo zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu podľa sťažovateľa nebolo v ďalšom priebehu konania dané zadosť. Špecializovaný súd po zrušujúcom uznesení najvyššieho súdu vo svojom v poradí druhom rozsudku v tejto veci a za nezmenenej dôkaznej situácie prijal základný odlišný principiálny pohľad, ktorým sa snažil „zakryť“ nulovú dôkaznú situáciu voči sťažovateľovi a ostatným obžalovaným tým, že začal obhajovať spolupracujúceho obvineného bez toho, aby sa o to sám tento svedok pričínil. Spolupracujúci obvinený totiž na hlavnom pojednávaní 25. októbra 2010 odmietol ďalej vypovedať (v tejto súvislosti poukázal na str. 50 rozsudku týkajúcu sa vierohodnosti výpovede tohto korunného svedka). Taktiež najvyšší súd následne o osem rokov neskôr v napadnutom rozsudku na str. 56 podľa sťažovateľa nepochopiteľne a v rozpore so svojim pôvodným záverom z roku 2010 uviedol, že „... považuje vyhodnotenie a verifikáciu výpovedí svedka [REDAKOVANÉ] prvostupňovým súdom za korektné, vykonané s veľkou dávkou citlivosti a obozretnosti, berúc do úvahy všetky riziká...“.

e) Špecializovaný súd po zrušujúcom uznesení najvyššieho súdu nepreskúmavali, či sú splnené podmienky na odmietnutie výpovede u spolupracujúceho obvineného. Tieto podmienky u korunného svedka splnené neboli, pretože v tom čase už voči nemu bolo trestné stíhanie pre prejednávané skutky prerušené. Súdov však nič neurobili preto, aby spolupracujúceho obvineného poučili a presvedčili o dôležitosti jeho ďalšej výpovede vrátane konfrontácie s nami ako obžalovanými.

f) Sťažovateľ ďalej namieta, že si súdy osvojili predchádzajúcu výpoveď spolupracujúceho obvineného ako pravdivú, a to napriek tomu, že tento svedok nikdy nebol osobne konfrontovaný s ďalšími obžalovanými a proti jeho výpovedi boli ďalšími obžalovanými opakovane vznášané cez telemost zásadné výhrady (okrem klamstva, aj poznačenie výpovede rozpormi, neistotou, zavádzaním, vyhýbaním sa a odďaľovaním odpovedí na položené otázky a napokon aj podozreniami z manipulácie jeho výpovedí a pochybnosťami, či skutočne prejavuje svoju vôľu). Nemožnosťou takejto osobnej konfrontácie a okolnosťami jeho vypočutia cez telemost podľa sťažovateľa nepochybne tiež došlo k porušeniu nášho práva na spravodlivý proces. Práve aj na podklade týchto výhrad obžalovaných (a ich odvolaní proti prvému rozsudku špecializovaného súdu) následne najvyšší súd prvý rozsudok špecializovaného súdu zrušil a nariadil opätovný výsluch korunného svedka a jeho konfrontáciu s nami ako obžalovanými, čím podľa neho najvyšší súd uznal dôvodnosť ich výhrad voči spolupracujúcemu obvinenému.

g) Nehodnovernosť tohto svedka bola potvrdená jeho vyradením z programu ochrany svedkov pre spáchanie ďalšej trestnej činnosti. Samotné zaradenie do tohto programu bolo podľa sťažovateľa pochybné a neodôvodnené a záujem spolupracujúceho obvineného svedčiť opadol pri strate statusu chráneného svedka. Následne sa špecializovaný súd dostal do „do slepej uličky“ a nesúčinnosť tohto korunného svedka podľa neho nahradil teóriou o tom, že spolupracujúcemu obvinenému „uveril od skutku [REDAKOVANÉ]“ a na tomto podklade uznal jeho a ďalších obžalovaných vinnými.

h) Súdov vytvorili z chráneného svedka až akýsi „kult“ jeho pravdovravnosti, a napriek tomu, že nebol podľa neho produkovaný žiaden ďalší dôkaz verifikujúci výpoveď tohto korunného svedka o účasti obžalovaných na uvedených skutkoch, dospeli súdy k vlastnej verzii priebehu skutkov a sťažovateľa i ďalších obžalovaných odsúdili.

i) Pozoruhodné (ale aj zásadné) v celej veci je aj to, že žiaden z obžalovaných (ale ani iný svedok alebo dôkaz) „verziu“ korunného svedka ohľadom totožnosti páchatel'ov nepotvrdil, súdy však obhajobu obžalovaných označili za neopodstatnenú, ich dôkazy za nehodnoverné a odsúdili hromadne všetkých obžalovaných a za všetky skutky, čo je v histórii trestných procesov tiež mimoriadne ojedinelé a svedčí to o nie nestrannom záujme sledovanom v celom procese proti obžalovaným.

j) Sťažovateľ uviedol, že ich prípad mal podľa neho slúžiť ako exemplárny a odstrašujúci prípad mocenského prístupu štátu k údajným tzv. organizovaným skupinám a celkom zjavne bolo spoločensky neprijateľné prijať v tejto veci oslobodzujúci výrok. Celospoločenský a politický záujem na jeho odsúdení potvrdzuje aj prijatie novely TP tzv. „lex [REDAKOVANÉ]“, ktorou bola predĺžená lehota väzby na 5 rokov. Uvedené skutočnosti boli dôvodom, že súdy prehliadali a doslova ignorovali dôkazy, skutkový a právny stav veci a rozhodovali podľa vopred stanovenej spoločenskej a politickej vôle. Sťažovateľ od počiatku popiera, že by sa dopustil skutkov, za ktoré som bol odsúdený, korunný svedok o účasti jeho osoby na skutkoch klamal, jeho výpoveď nebola objektívne a riadne preskúmaná, a preto jeho vinu za danej dôkaznej situácie nemali súdy uznať.

k) Vykonané dokazovanie nebolo súdmi uskutočnené zákonne, a skutky teda nemohli byť ani správne právne posúdené a sťažovateľ mal byť oslobodený spod obžaloby.

l) Ďalšie dôvody uvedené v ústavnej sťažnosti len „dokresľujú“, akým spôsobom špecializovaný súd k nemu pristupoval. V tejto súvislosti opätovne poukázal na to, že nemal zabezpečenú relevantnú obhajobu (z dôvodu neodvolania ustanovenej obhajkyne), uskutočnenie hlavných pojednávaní po dobu 10 rokov výlučne na špecializovanom súde, hoci sa ich nemohol zúčastňovať pre nedostatok finančných prostriedkov, zaujatý postup súdu voči nemu tým, že bol vzatý do väzby kvôli výtržníctvu, či prezumovaním jeho viny.

l) Súdy nerešpektovali závery zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu a bez zmeny dôkaznej situácie dospeli k nesprávnym záverom.

m) Vyjadrenia súdov k ústavnej sťažnosti sú celkovo len veľmi všeobecné a stručné napriek tomu, že ide o mimoriadne závažnú a rozsiahlu trestnú vec a možno aj jednu z najväčších v histórii Slovenskej republiky. Nepresvedčivé vyjadrenie odvolacieho senátu najvyššieho súdu v celom kontexte odkazuje len na napadnutý rozsudok a poukazuje na jeho súlad s platnou legislatívou i judikatúrou. Táto skutočnosť však podľa sťažovateľa bola objektívne vyvrátená minimálne úplne protichodným, objektívnym a správnym zrušujúcim uznesením najvyššieho súdu. S vyjadrením dovolacieho senátu najvyššieho súdu rovnako nemožno súhlasiť, sťažovateľ je nútený sa brániť a domáhať revízie, keďže jeho obhajoba opierajúca sa o zásadné právne argumenty nebola akceptovaná ani relevantne vyvrátená. Nedostatočnosť danej dôkaznej situácie pre odsúdenie sťažovateľa potvrdil najvyšší súd vo svojom zrušujúcom uznesení a vyplýva aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Súdy sa nevysporiadali predovšetkým s jeho námietkou nedôveryhodnosti korunného svedka, a hoci tento svedok odmietol vypovedať, čo podľa sťažovateľa znamená, že sa dôkazná situácia nezmenila, zrazu bola „silná“ a súdy z nej vyvodili vinu sťažovateľa. Dôkazné bremeno v predmetnom konaní neunesla predovšetkým prokuratúra a sťažovateľ mal byť na tomto skutkovom základe oslobodený, resp. obžaloba mala byť späťvzatá. Nemožno súhlasiť ani s tvrdením najvyššieho súdu, že ide o odlišnú situáciu ako vo veci [REDAKOVANÉ] proti Slovenskej republike, keďže ďalšie okolnosti jednotlivých skutkov potvrdzuje „celý rad ďalších svedkov“. Najvyšší súd ďalej týchto svedkov neoznačil.

n) Svoju ústavnú sťažnosť považuje sťažovateľ naďalej za dôvodnú a nevyvrátenú nepreskúmateľnými vyjadreniami odvolacieho i dovolacieho senátu najvyššieho súdu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením ním označených práv je založená na jeho tvrdeniach o nezákonnosti, svojvoľnosti a neodôvodnenosti napadnutých rozhodnutí v dôsledku viacerých najmä procesných pochybení ako nerešpektovanie právneho názoru odvolacieho súdu v zrušujúcom uznesení na vykonanie konfrontácie svedka, ďalej zlé zhodnotenie naplnenia predpokladov odmietnutia výpovede zo strany korunného svedka, identickosť, resp. nezmenenosť skutkového a dôkazného stavu pri druhom rozhodovaní špecializovaného súdu, nedostatočne kvalifikovaná obhajoba, znemožnenie jeho osobnej účasti na hlavných pojednávaniach a nepreskúmanie jeho námietky zaujatosti vznesenej voči sudcovi špecializovaného súdu.

10. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejmé všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia.

11. Ústavný súd je oprávnený posudzovať výsledky dôkazného konania pred všeobecným súdom za takých okolností, keď právne závery, na ktorých sú rozhodnutia všeobecných súdov založené, výrazne nekorešponujú so skutkovými zisteniami vrátane absencie skutkových zistení (pozri nálež ústavného súdu vo veci sp. zn. II. ÚS 210/08)

12. V tejto súvislosti poukazuje ústavný súd na svoj ustálený právny názor, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Uvedený záver je možné *mutatis mutandis* vzťahovať aj na rozhodnutie o dovolaní. Už uvedené závery zahŕňajú aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (prvostupňového, ako aj odvolacieho), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/09). Vychádzajúc z uvedeného právneho názoru, ústavný súd sa v potrebnom rozsahu oboznámil s právnymi závermi nielen napadnutého rozsudku, ale s prihliadnutím na argumentáciu sťažovateľa aj všetkými rozhodnutiami predchádzajúcimi jeho vydaniu.

13. Ústavný súd v kontexte sťažovateľovej argumentácie považuje za potrebné poukázať predovšetkým na obsah napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, v ktorom tento súd v podstatnom vo vzťahu k argumentácii sťažovateľa uviedol:

a) **Vo vzťahu k námietke nedostatočne kvalifikovanej obhajoby najvyšší súd uviedol, že štát nemôže niest zodpovednosť za každé pochybenie obhajcu. Z nezávislosti advokácie na štáte vyplýva, že vedenie obhajoby je záležitosťou medzi obhajcom a obvineným, či už mu bol obhajca**

pridelený v režime právnej pomoci poskytovanej štátom alebo si ho platí klient sám. Štát môže do tohto vzťahu zasiahnuť, pokiaľ sa obhajca dopustí zjavnej procesnej chyby. Dovolací súd dospel k záveru, že v prípade sťažovateľa neboli zistené také závažné dôvody, pre ktoré by bolo potrebné vo veci oslobodiť obhajkyňu sťažovateľa od povinnosti obhajovania. Ustanovená obhajkyňa poskytovala sťažovateľovi reálnu obhajobu, ktorá bola vykonaná s odbornou starostlivosťou. Najvyšší súd sa taktiež vyjadril k otázke vzájomnej dôvery medzi sťažovateľom ako obvineným a jemu ustanovenou obhajkyňou, ktorá musí byť vnímaná iným pohľadom ako pri zvolenom obhajcovi. V tejto súvislosti poukázal na to, že pri rozhodovaní o otázke oslobodenia ustanoveného obhajcu od povinnosti obhajovania musí k subjektívnemu aspektu v podobe pociťovania existencie, príp. neexistencie dôvery zo strany dotknutých subjektov pristúpiť aj objektívny prvok, t. j. že aj nestranný vonkajší pozorovateľ by mal v danom prípade vyhodnotiť, že sú dané také zásadné skutočnosti, pre ktoré už nemožno očakávať plnenie účelu obhajoby. Následne konštatoval, že sťažovateľom uvedený dôvod nemožno objektívne považovať za taký, ktorý by odôvodňoval bez ďalšieho oslobodenie od povinnosti obhajovania ustanovenou obhajkyňou.

b) K námietke nedostatku finančných prostriedkov sťažovateľa na zabezpečenie svojej účasti na hlavnom pojednávaní dovolací súd uviedol, že túto považuje za zjavne účelovú. O účelovosti predmetnej námietky svedčí hlavne to, že keď bol sťažovateľ vzatý do väzby v inej trestnej veci, mohol byť bez akýchkoľvek finančných nákladov na jeho strane eskortovaný na pojednávanie, avšak zmenil dovtedajší spôsob ospravedlňovania sa z nariadených termínov a vlastnoručným písomným podaním zo 14. mája 2015 dal svoj súhlas na konanie v jeho neprítomnosti až do skončenia veci pred špecializovaným súdom. Pretože žiadny z ďalších spoluobžalovaných nevytýkal nedostatok finančných prostriedkov, nebolo potrebné nariadiť ďalšie hlavné pojednávanie v Košiciach. V prípade, ak by najvyšší súd nedospel k záveru o zjavne účelovosti tejto námietky, mohlo by dôjsť k aplikácii inštitútu odňatia a prikázania veci. Vzhľadom na špecializáciu príslušného súdu v zmysle § 91 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov by túto vec bolo možné prikázať do pôsobnosti Krajského súdu v Banskej Bystrici.

c) K námietke zaujatosti predsedu senátu špecializovaného súdu sa najvyšší súd v rámci napadnutého rozsudku vyrovnal s námietkou identickosti odôvodnenia rozsudku špecializovaného súdu v tejto veci s rozsudkom tohto súdu vo veci [REDAKOVANÉ] odkazom na napadnutý rozsudok odvolacieho súdu (str. 92). Konštatoval, že tejto námietke zjavne chýba racionálny základ, pretože vo veci sťažovateľa bolo rozhodnuté skôr ako vo veci [REDAKOVANÉ], na ktorú sťažovateľ poukazuje. Vo vzťahu k námietke opakovaného rozhodovania toho istého súdu v tejto trestnej veci najvyšší súd uviedol, že opakované rozhodovanie v jednej trestnej veci na tom istom súde je spravidla bežný trestno-procesný jav v prípade, ak odvolací senát v zrušujúcom rozhodnutí nenariadi prejednanie tejto veci iným senátom. Najvyšší súd taktiež zdôraznil, že predloženú námietku zaujatosti sťažovateľa v dovolacom konaní autonómne preskúmava z pohľadu jej vecnej opodstatnenosti, t. j. preskúmava, či sudca mal alebo nemal byť v predmetnom konaní vylúčený. V namietanom uznesení uviedol, že predmetná námietka spočíva v tom, že predseda senátu špecializovaného súdu sa mal opakovane, konkrétne trikrát v priebehu konania (v rámci rozhodovania vo väzobnej veci sťažovateľa a na hlavnom pojednávaní), vyjadriť na adresu sťažovateľa v zmysle, že trestný čin spáchal, a nie že je z jeho spáchania podozrivý, čím malo dôjsť k prejudikovaniu viny sťažovateľa. Najvyšší súd uviedol, že ústne vyjadrenia sudcu s prihliadnutím

na celkovú dĺžku trvania konania pred súdom nemožno považovať za objektívne spôsobilé vyvolať pochybnosť o nezaujatosti dotknutého sudcu. Najvyšší súd nezistil žiadnu takú skutočnosť, pre ktorú by nemal dôvod prikloniť sa k tvrdeniu sudcu, že išlo o obyčajné, ľudsky ospravedlniteľné prerieknutie, nemajúce žiadny význam z pohľadu jeho následného rozhodovania o otázke viny sťažovateľa. Rovnako poukázal na subjektívnu a objektívnu nestrannosť dotknutého sudcu, ako aj na judikatúru ESLP [rozsudok ESLP z 28. 4. 2008 vo veci A. L. proti Nemecku, sťažnosť č. 72758/01 (použitie niektorých nešťastných výrazov nemusí byť rozhodujúce, ak sa vezme do úvahy charakter a kontext konkrétneho konania)] a dospel k záveru o neopodstatnenosti tejto dovolacej námietky.

d) **K námietke sťažovateľa vo vzťahu k chránenému svedkovi** najvyšší súd uviedol, že špecializovaný súd v rámci nového konania postupoval podľa pokynov najvyššieho súdu, a to dopytom o stave ochrany korunného svedka (či sa nachádza v programe na ochranu svedkov). Po zistení, že korunný svedok bol vyradený z programu pre hrubé porušenie podmienok ochrannej dohody, súd tohto svedka predvolal na hlavné pojednávanie. Následne bol tento svedok riadne poučený o možnosti odoprieť výpoveď podľa § 130 ods. 2 TP, pričom toto právo uplatnil a uviedol, že naďalej trvá na svojich predošlých výpovediach. Najvyšší súd sa stotožnil s dôvodmi, pre ktoré nedošlo k vykonaniu konfrontácie korunného svedka so sťažovateľom a ďalšími spoluobžalovanými, a to z dôvodu zákazu sebainkriminácie samotného korunného svedka bez ohľadu na to, či voči nemu bolo alebo nebolo vedené trestné stíhanie, pričom súdy nemali žiadne právomoci, aby ho mohli donútiť k výpovedi vo veci samej. Podľa dovolacieho súdu si chránený svedok svojou neskoršou výpoveďou mohol zhoršiť svoje postavenie a prívodiť si napríklad trestné stíhanie aj pre iný súvisiaci skutok, prípadne si priťažiť kvalifikačne.

e) **K hodnovernosti svedeckej výpovede korunného svedka** uviedol, že nemá právomoc v zmysle § 371 ods. 1 písm. i) TP časť za bodkočiarkou posudzovať skutkový stav a preskúmať samotné úsudky súdov nižšieho stupňa pri hodnotení vykonaných dôkazov. Uvedené však nevylučuje, že v kontexte výpovede spolupracujúcej osoby, ktorá bude predstavovať jediný usvedčujúci dôkaz, môže dovolací súd zistiť závažné porušenie práva na obhajobu v zmysle § 371 ods. 1 písm. c) TP, resp. práva na spravodlivý proces. Pri posúdení hodnovernosti výpovedí korunného svedka najvyšší súd v značnej miere odcitoval časť odôvodnenia namietaného rozsudku, v ktorom **poukázal na opis jednotlivých skutkov, ich vzájomný súvis a korešpondenciu obsiahnuté vo výpovedi korunného svedka, ako aj na znalecké posudky znalcov z odboru psychológie a psychiatrie, ktorí došli k záveru o jeho spôsobilosti vo vnímaní priebehu skutkového deja prejednávanych skutkov.** Podľa názoru najvyššieho súdu **obhajoba mala možnosť výpoveď korunného svedka spochybniť, bolo jej umožnené vykonať** výsluch daného svedka, klásť mu otázky, napadnúť jeho tvrdenia a vyjadriť sa k jeho výpovedi. Napokon tým, že bol v jeho prípade vykonaný výsluch prostredníctvom technického zariadenia určeného na prenos obrazu a zvuku, bolo možné pozorovať aj jeho bezprostredné reakcie tak zo strany prvostupňového súdu, ako i obvinených a ich obhajcov.

IV.1. K argumentácii týkajúcej sa korunného svedka, nedostatok dôvodov rozhodnutia, nenaplnenia záverov zrušujúceho uznesenia:

14. Na tomto mieste treba zdôrazniť, že konanie o ústavnej sťažnosti nie je pokračovaním trestného konania, ale osobitným špecializovaným konaním, ktorého predmetom je prieskum napadnutých

súdnych rozhodnutí len v rovine porušenia práv a slobôd zaručených v ústavnom poriadku (pozri čl. 127 ods. 1 ústavy).

15. Ústavný súd môže zasiahnuť len v prípadoch, ak by všeobecný súd postupoval svojvoľne a jeho skutkové a právne závery by boli v extrémnom nesúlade so skutkovými zisteniami, resp. by tieto závery zo skutkových zistení nijako nevyplývali. V takom prípade by bolo možné skonštatovať, že všeobecný súd porušil princípy obsiahnuté v ústavnom poriadku, teda rozhodnutie by bolo zjavne neudržateľné a nespravodlivé (I. ÚS 762/2013, IV. ÚS 325/08, I. ÚS 46/2019; obdobne rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky IV. ÚS 2359/20). Extrémny exces pri realizácii dôkazného procesu spočíva v racionálne neobhájiteľnom úsudku súdov o vzťahu medzi vykonanými dôkazmi a z nich vyvedenými skutkovými zisteniami, pričom extrémny rozpor medzi skutkovými zisteniami súdu a vykonanými dôkazmi je daný najmä vtedy, keď hodnotenie dôkazov a k tomu prijaté skutkové závery sú výrazom zjavného faktického omylu či logického excessu (vnútorného rozporu), resp. pokiaľ skutkové zistenia súdov vôbec nemajú obsahovú spojitosť s dôkazmi, pokiaľ skutkové zistenia nevyplývajú z dôkazov pri žiadnom z logicky prijateľných spôsobov ich hodnotenia alebo pokiaľ skutkové zistenia súdov sú opakom toho, čo je obsahom dôkazov, na ktorých podklade boli tieto zistenia uskutočnené (pozri uznesenie Ústavného súdu Českej republiky č. k. II. ÚS 2441/21 zo 6. septembra 2022).

16. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti vzniesol jednak námietku týkajúcu sa nesprávneho procesného postupu špecializovaného súdu pri výsluchu korunného svedka, ktorý odmietol vypovedať, a taktiež námietku založenú napadnutého rozsudku na jedinom dôkaze, ktorým je výpoveď spolupracujúceho obvineného ako korunného svedka.

17. Z hľadiska zákonnosti vykonaného dokazovania sťažovateľ namieta iba skutočnosť, že v konaní boli použité výpovede spolupracujúceho obvineného z prípravného konania a jeho výpoveď z hlavného pojednávania vykonaná s použitím technického zariadenia na prenos obrazu a zvuku, avšak spolupracujúci obvinený následne po zrušujúcom uznesení najvyššieho súdu odmietol na hlavnom pojednávaní vypovedať s odkazom na nebezpečenstvo trestného stíhania, ktoré by mu mohlo hroziť. Podľa sťažovateľa spolupracujúci obvinený na hlavnom pojednávaní nemal dôvod odmietnuť vypovedať, keďže jeho trestné stíhanie ohľadom skutkov obsiahnutých v obžalobe bolo prerušené, a preto mu nebezpečenstvo trestného stíhania za tieto skutky nehrozilo.

18. K otázke využitia práva nevypovedať spolupracujúcim obvineným na hlavnom pojednávaní sa najvyšší súd dostatočne vyjadril na str. 88 až 92 napadnutého uznesenia, zdôrazniac, že súdy mali dostatok informácií, aby mohli objektívne zhodnotiť dôvody využitia uvedeného práva spolupracujúcim obvineným, ktorý si mohol výpoveďou zhoršiť svoje postavenie a privodiť si napr. trestné stíhanie aj z iných skutkov, príp. si mohol priťažič kvalifikačne. Zároveň je potrebné poukázať na to, že spolupracujúci obvinený na obsahu svojich predchádzajúcich výpovedí aj po využití práva odmietnuť vypovedať v celom ich rozsahu zotrval. V tejto súvislosti súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci správne zdôraznili neexistenciu zákonného dôvodu, pre ktorý by výpoveď spolupracujúceho obvineného z prípravného konania a hlavného pojednávania uskutočneného pred vydaním zrušujúceho uznesenia, potom ako využil svoje právo odmietnuť vypovedať podľa § 130 ods. 2 TP, nebolo možné v ďalšom konaní použiť ako dôkaz.

19. Ústavný súd súhlasí so záverom súdov, podľa ktorého samotná skutočnosť, že spolupracujúci obvinený po zrušujúcom uznesení využil svoje ústavné právo nevypovedať, na veci nič nemení.

Sťažovateľova námietka predstavuje iba ničím nepodloženú špekuláciu, podľa ktorej v konaní vykonaná konfrontácia podľa zvukových a obrazových prostriedkov nebola dostatočná a uskutočnením ďalšej osobnej konfrontácie na hlavnom pojednávaní by výpoveď tohto spolupracujúceho obvineného mohla vyznieť v prospech neho. Podstatným v tejto súvislosti však bolo, že spolupracujúci obvinený v konaní vypovedal v rámci prípravného konania i na hlavnom pojednávaní, a ako sťažovateľ, tak i jeho obhajca ho mali možnosť vypočúvať, resp. klásť mu otázky. Výpoveď tohto korunného svedka bola navyše overená aj ďalšími v konaní vykonanými dôkazmi. Pokiaľ teda sťažovateľ namieta, že súdy mali spolupracujúceho obvineného opätovne vypočúť, inak porušili jeho právo na spravodlivé súdne konanie, nemožno mu prisvedčiť. Vzhľadom na uvedené ústavný súd uzavrel, že postup súdov zúčastnených na rozhodovaní v tejto veci, ktorým hodnotili postup súdu v súvislosti s využitím práva odmietnuť vypovedať spolupracujúcim obvineným, možno považovať za ústavne akceptovateľný.

20. Ďalšou námietkou sťažovateľa bol argument, že súdy dospeli k rozhodnutiu o vine sťažovateľa iba na základe výpovedi spolupracujúceho obvineného bez toho, aby sa zaoberali rozporom tejto výpovede s ostatnými dôkazmi.

21. ESĽP vo svojej judikatúre (napr. rozsudok vo veci č. 38321/99 Erdem vs. Nemecko, z 9. 12. 1999, rozsudok vo veci č. 33995/96, Mambro a Fioravanti vs. Taliansko, z 9. 9. 1998, rozsudok vo veci č. 43000/11 a č. 49380/11, Habran a Dalem vs. Belgicko, zo 17. 1. 2017) pripúšťa možnosť výpovede spolupracujúceho svedka ako vo významnej miere usvedčujúceho dôkazu, ale obligatórnou povinnosťou v týchto prípadoch je vykonanie takéhoto dôkazu v kontradiktórnom konaní. V tomto smere je potrebné predovšetkým skúmať použitie tzv. vyvažujúcich opatrení, ktorými sú zabezpečenie možnosti obhajobe klásť spolupracujúcemu obvinenému otázky; nutnosť podpory jeho výpovede aj prostredníctvom iných dôkazov; zváženie rizika prípadnej tendenčnosti výpovede takéhoto svedka priamo samotným súdmi (napr. Čentěš, J., Beleš, A., Európske aspekty inštitútu spolupracujúceho obvineného. In: Justičná revue. roč. 72. 2020, č. 3. s. 379 – 388)

22. Z judikatúry najvyššieho súdu v tejto súvislosti taktiež (rozhodnutie č. k. 2To/9/2014 z 26. novembra 2014, rozsudok č. k. 1TdoV/4/2018 z 22. augusta 2018 a tiež rozsudok č. k. 2TdoV/7/2017 z 7. septembra 2020) vyplýva, že v zásade neplatí ani téza, že na základe výpovede svedka „kajúcnika“ nemôže byť uznaná vina, resp. môže byť uznaná len vtedy, ak je ohľadom určitej okolnosti táto výpoveď potvrdená inými výpoveďami alebo inými dôkazmi. Výpoveď takéhoto svedka (pri jej voľnom hodnotení) môže byť (potenciálne) ovplyvnená snahou dosiahnuť vlastnú antirepresívnu výhodu. Na druhej strane svedok v čase svojej výpovede (najmä keď je vypočutý už v prípravnom konaní) nevie, či a s akými dôkazmi bude táto výpoveď konfrontovaná. Jeho rozhodnutie „pomôcť si“ je teda realizovateľné práve v prípade, ak hovorí pravdu, a naopak, rizikové pre prípad, že sa svedkom uvádzané okolnosti ukážu ako fiktívne, čo by jeho osobnú pozíciu mohlo skomplikovať.

23. Už z uvedeného je zrejmé, že v súlade s princípom kontradiktórnosti konania v priebehu preskúmaného konania bola sťažovateľovi, jeho obhajcovi i zostávajúcim spoluobvineným a ich obhajcom daná možnosť výsluchu spolupracujúceho obvineného, čo v napadnutom uznesení zdôraznil aj najvyšší súd (pozri bod 19 tohto nálezu). V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že výpovede korunného svedka zjavne neboli poznačené rozporom (rozpory vo výpovedi korunného

svedka spomínané v zrušujúcom uznesení sa týkali iba preukázania tvrdenia o tom, či sťažovateľ reálne bol/nebol vlastníkom súkromnej bezpečnostnej služby).

24. Úlohou súdov zúčastnených na rozhodovaní v tejto veci bolo ďalej posúdiť, či spolupracujúcim obvineným poskytnutá výpoveď nebola motivovaná len snahou o dosiahnutie benefitov v rámci trestného konania, čo vo svojich dôsledkoch znamenalo nevyhnutne posúdenie jej pravdivosti aj prostredníctvom iných podporných dôkazov. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva, že najvyšší súd sa v ňom taktiež dôsledne zaoberal preskúmaním postupu hodnotenia spoľahlivosti, resp. hodnovernosti výpovede korunného svedka súdmi nižšieho stupňa. V napadnutom uznesení dokonca odkázal na konkrétne určené strany odôvodnenia rozsudku špeciálneho súdu i citoval napadnutý rozsudok (str. 95 – 106) v časti zachytávajúcej úvahy súvisiace s hodnotením hodnovernosti výpovede korunného svedka (konfrontácia výpovede tohto svedka so skutočnosťami vyplývajúcimi z vykonaného dokazovania, ako aj dôkaznými návrhmi obžalovaných, poukaz na najvyšší možný benefit, ktorý spolupracujúci obvinený mohol získať, možnosť konfrontácie obhajoby so spolupracujúcim obvineným, ako i možnosť pozorovať jeho bezprostredné reakcie, znalecké posudky z odborov psychológie a psychiatrie).

25. Vo vzťahu k tejto námietke sťažovateľa ústavný súd považuje za potrebné poukázať na to, že sťažovateľ vo svojej argumentácii neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti podporujúce jeho obhajobné tvrdenia či protiklady alebo akékoľvek rozpory vo výpovediach spolupracujúceho obvineného či dôkazy, ktoré mali byť vyhodnotené nesprávne, resp. odporujúce ustáleným skutkovým záverom súdov zúčastnených na rozhodovaní v tejto veci.

26. Z napadnutých rozhodnutí na druhej strane podľa ústavného súdu vyplýva, že súdy sa kľúčovým okolnostiam tejto veci venovali dostatočne. Skutočnosť, že tieto vyhodnotili odlišne od sťažovateľovho pohľadu na vec, porušenie jeho práv nezakladá. Súdy presvedčivo objasnili priebeh jednotlivých skutkov, fungovanie tejto skupiny a dostatočne zhodnotili aj ďalšie dôkazy, expertízne znalecké posudky, sťažovateľom i ďalšími obvinenými navrhované dôkazy a taktiež odôvodnili aj nevykonanie jednotlivých dôkazov. Z uvedeného vyplýva, že tvrdeniu, že sťažovateľ bol odsúdený na základe jedného usvedčujúceho dôkazu – výpovede spolupracujúceho obvineného, nie je pravdivé, pretože súdy sa v konaní dôsledne zaoberali hodnovernosťou výpovede tohto svedka, ako aj súborom nepriamych dôkazov, ktoré kľúčovú výpoveď tohto korunného svedka potvrdili. Inak povedané, potrebnú mieru istoty o spáchaní skutkov, ktoré boli predmetom obžaloby v tejto veci sťažovateľom, súdy nenadobudli iba zo svedeckej výpovede tzv. korunného svedka, ale aj na základe ďalších zhromaždených dôkazov (napr. vykonanie znaleckých posudkov zaisteného balistického materiálu, prehliadky iných priestorov, zaistené zbrane, kamerové záznamy, výsluchy svedkov a pod.), ktoré pravdivosť výpovedí tohto svedka potvrdili. Odvolací súd dokonca v napadnutom rozsudku konkrétne pri špecifikácii jednotlivých skutkov poukázal aj na ďalšie konkrétne nepriame dôkazy súvisiace s preukázaním jednotlivých skutkov.

27. V predmetnej veci je podľa ústavného súdu ďalej potrebné poukázať na to, že obrane sťažovateľa a ďalších spoluobvinených spočívajúcej v poukazovaní na úlohu spolupracujúceho obvineného ako organizátora v zločineckej skupine súdy neuverili. V priebehu konania bola totiž táto obrana presvedčivo vyvrátená vykonanými dôkazmi, ktoré sú zjavne v rozpore s takýmto tvrdením. V tejto súvislosti možno poukázať na znalecké posudky z odborov psychológie a psychiatrie, ktorými sa hodnotila hodnovernosť korunného svedka, či výsluch svedka z prostredia

Policajného zboru ohľadom získaných operatívnych informácií. Ústavný súd dodáva, že napokon aj samotné výsluchy ďalších svedkov a spoluobvinených, ktorí spolupracujúceho spoluobvineného popisovali spôsobom spochybňujúcim jeho schopnosti (nezodpovedný, nespoľahlivý, neschopný), nenasvedčujú tvrdeniu o jeho vodcovskej pozícii. V zásade možno totiž konštatovať, že je nemožné predstaviť si, žeby osoba, ktorá je podľa výpovede podriadených hodnotená ako nezodpovedná a nespoľahlivá, disponovala autoritou vodcu, t. j. organizátora trestnej činnosti v zločineckej skupine, ktorá páchala rozsiahlu závažnú trestnú činnosť.

28. Argumentácia sťažovateľa, ktorou poukazoval na nenaplnenie záverov zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu v ďalšom priebehu konania podľa ústavného súdu, nereflektuje závery súdov ustálené v následných rozhodnutiach v tejto veci, a preto ju ústavný súd nepovažuje za relevantnú. Špecializovaný súd usmernenia najvyššieho súdu uvedené v zrušujúcom uznesení priamo citoval vo svojom druhom rozsudku a v súlade s pokynmi najvyššieho súdu odstránil viaceré procesné pochybenia, ktoré predstavovali jeden z dôvodov zrušujúceho uznesenia. V odôvodnení druhého rozsudku špecializovaný súd poukázal aj na doplnenie dokazovania v smeroch naznačených mu v zrušujúcom uznesení (predovšetkým objasnenie rozporov vo výpovedi korunného svedka ohľadom prevádzkovania súkromnej bezpečnostnej služby sťažovateľom, dodatočného nájdenia a zaistenia zbraní súvisiacich s konaním obžalovaných a prípadných expertíz týchto zbraní), a taktiež v súlade s pokynmi najvyššieho súdu vykonal ďalšie dôkazy navrhované ako obhajobou, tak i prokurátorom, ktoré bolo možné zabezpečiť aj v súčinnosti s ich navrhovateľmi.

29. Závery, ku ktorým dospeli súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci ohľadne viny sťažovateľa, nie sú teda založené iba na výpovedi spolupracujúceho obvineného, ktorý mal priamu účasť na dotknutých skutkoch (s výnimkou jedného skutku), ale aj na nepriamych dôkazoch preukazujúcich nielen jeho spôsobilosť svedka a hodnovernosť, ale aj spôsob fungovania zločineckej skupiny, spôsob spáchania skutkov či motívy obvinených a prostriedky použité pri páchaní trestnej činnosti, a preto v danom prípade podľa ústavného súdu nemožno hovoriť o existencii extrémneho rozporu uvedených záverov s vykonanými dôkazmi.

30. V súvislosti s touto časťou odôvodnenia najvyššieho súdu ústavný súd preto konštatuje, že jej nechýba racionálny základ a ani primerané vecné opodstatnenie.

IV.2. K argumentácii nedostatočnej obhajoby:

31. Právo na obhajobu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) TP treba chápať ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva. Z dikcie citovaného § 371 ods. 1 písm. c) TP je zrejmé, že nie akékoľvek porušenie práva na obhajobu, ale len porušenie tohto práva zásadným spôsobom možno považovať za dovolací dôvod.

32. Najvyšší súd v predmetnom konaní nevyhovel žiadosti sťažovateľa o zmenu obhajkyne, ktorá mu bola súdom ustanovená.

33. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na § 43 TP, ktorého cieľom je celkom zjavne ochrana práva obvineného kedykoľvek a aj bez zjavného opodstatnenia požadovať od súdu zmenu ustanoveného obhajcu. Žiadosť sťažovateľa o zmenu obhajkyne je preto možno považovať

len za podnet na preskúmanie kvalifikovaného plnenia povinností obhajcu v predmetnom konaní, avšak závažnosť dôvodov na odvolanie ustanoveného obhajcu je už na posúdení príslušného súdu.

34. Sťažovateľ bol aj po podaní tejto žiadosti riadne právne zastúpený kvalifikovanou právnou zástupkyňou, jej postup pri obhajobe sťažovateľa, ako aj dôvody ním podanej žiadosti (oneskorené podanie námietky zaujatosti) boli najvyšším súdom riadne preskúmané. Dôvod uvedený sťažovateľom v jeho žiadosti o zmenu obhajkyne bol najvyšším súdom vyhodnotený ako nedostatočný, t. j. nedosahujúci závažnosť, na základe ktorej by bolo možné jeho žiadosti vyhovieť. Odpoveď najvyššieho súdu považuje ústavný súd za vyčerpávajúcu a stotožňuje sa s ňou.

35. Ústavný súd v tejto súvislosti považuje za potrebné zdôrazniť poukaz na § 18 zákona č. 583/2006 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení, v súlade s ktorým nevyužitie niektorého právneho prostriedku obhajcom neznamená automaticky porušenie jeho povinností pri obhajobe, keďže uvedené ustanovenie ponecháva obhajcovi priestor na zváženie, či podanie právneho prostriedku môže byť pre klienta prospešné, hospodárne a účelné. Aj táto úvaha obhajcu však musí byť samozrejme vykonaná v súlade s povinnosťou vykonávať obhajobu s odbornou starostlivosťou.

36. V danom prípade však sťažovateľom v ústavnej sťažnosti a zjavne ani v preskúmanom konaní neboli predložené argumenty, ktoré by mohli viesť k záveru o nedostatočne proaktívnom a odbornom prístupe obhajkyne či o zjavnej prospešnosti, hospodárnosti a účelnosti nevyužitého právneho prostriedku (námietky zaujatosti) pre sťažovateľa. Naopak, v odôvodnení najvyšší súd jasne uviedol dôvody, pre ktoré by sťažovateľom uvedené pochybenie nemalo v konečnom dôsledku žiadny vplyv na výsledok konania. Uvedený postup najvyššieho súdu je teda plne v súlade judikatúrou ESĽP, podľa ktorej neexistuje ústavne zaručené právo na zmenu ustanoveného obhajcu, pokiaľ si tento plní svoje povinnosti (rozsudok ESĽP vo veci Erdem c/a Nemecko, 1999, sťažnosť č. 38321/97 alebo rozhodnutie Európskej komisie pre ľudské práva vo veci Östergren proti Švédsku, 1991, sťažnosť č. 13572/88). V preskúmanom prípade teda ústavný súd nezistil, že by uvedeným postupom najvyššieho súdu došlo k zásahu do sťažovateľovho ústavne zaručeného práva na obhajobu.

IV.3. K argumentácii týkajúcej sa neprítomnosti na hlavnom pojednávaní pre finančný nedostatok:

37. Najvyšší súd uvedenú námietku sťažovateľa v rámci dovolacieho konania preskúmal naozaj dôsledne a reagoval nielen rozsiahlo (str. 72 až 77 napadnutého uznesenia), ale aj konkrétne. V rámci svojho odôvodnenia podal detailný popis nariadených hlavných pojednávaní, ako aj dôvodov, pre ktoré sa na nich sťažovateľ nezúčastnil. V súvislosti s odôvodnením účelovosti uvedenej námietky najvyšší súd poukázal na konkrétne okolnosti spochybňujúce jeho tvrdenia (protirečivosť tvrdení v podanom odvolaní o jeho snahe byť prítomný na hlavnom pojednávaní, ako aj nevyužitie možnosti zúčastniť sa hlavných pojednávaní v čase, keď bol vo väzbe v inej veci spojený so zmenou dovtedajšieho spôsobu ospravedlňovania tým, že sám dal súhlas na konanie hlavného pojednávania v jeho neprítomnosti až do skončenia konania pred špecializovaným trestným súdom). Ústavný súd túto argumentáciu najvyššieho súdu o účelovosti uvedenej námietky

sťažovateľa považuje za logickú, vyčerpávajúcu, vyplývajúcu z okolností danej veci a z ústavného hľadiska úplne akceptovateľnú.

IV.4. K argumentácii týkajúcej sa námietky zaujatosti sudcu špecializovaného trestného súdu:

38. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namietal, že použité výrazy predsedu senátu špecializovaného súdu v ňom vyvolali pochybnosť o jeho nezaujatosti voči nemu. V tejto súvislosti platí, že s týmito námietkami sa mali vysporiadať všeobecné súdy v rámci odvolacieho a dovolacieho konania, v ktorom mali zodpovedať otázku, či obava sťažovateľa z rozhodovania zaujatého zákonného sudcu je v tomto prípade objektívne oprávnená. Z pohľadu ústavného prieskumu je v tomto prípade podstatné, či spôsob, akým sa súdy vysporiadali s uvedenými námietkami, nevykazuje znaky ľubovôle, a či nie sú dané pochybnosti, že rozhodnutie o sťažovateľovej vine a uloženom treste mohlo byť ovplyvnené v jeho neprospech práve účasťou predsedu senátu špecializovaného súdu na rozhodovaní v jeho veci.

39. Podľa ústavného súdu najvyšší súd pri preskúmaní tejto námietky postupoval v súlade s relevantnou judikatúrou ústavného súdu, ako aj ESLP, na ktorú sa napokon v odôvodnení napadnutého uznesenia sám odvolal. Záveru, podľa ktorého spomínané výrazy predsedu senátu špeciálneho súdu „*prejudikujúce vinu*“ sťažovateľa boli nedostatkami vyskytujúcimi sa ojedinele, ktorých nesprávnosť navyše po reakcii obhajoby predseda senátu uznal a opravil sa a ktoré zároveň s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania nedosahujú závažnosť, ktorá by bola svojou intenzitou spôsobilá privodiť protiústavnosť napadnutého rozsudku, nemožno podľa názoru ústavného súdu nič vyčítať. Sťažovateľom namietané pochybenie teda ústavný súd v napadnutom uznesení nenašiel.

V.

Záver

40. Vzhľadom na uvedené ústavný súd považuje odôvodnenie napadnutého rozsudku najvyššieho súdu a uznesenia najvyššieho súdu považuje za ústavne udržateľné, pretože nezistil, že by odôvodnenia týchto rozhodnutí boli poznačené svojvôľou, ktorá by zakladala dôvod na vyslovenie porušenia sťažovateľom označených práv.

41. Z dôvodov uvedených v tomto náleze ústavný súd podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde *a contrario* ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovel. Vzhľadom na nevyhovenie ústavnej sťažnosti bolo už bez právneho dôvodu rozhodovať o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa, ktoré by mali oporu len vo vyslovení porušenia jeho v ústavnej sťažnosti označených práv.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. septembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu